

מצות ישוב א"י

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר?

2. ס' מנחם ציון במדבר

על זה נאמר (ילקוט שמעוני תהלים קיט) העושה תורתו עתים הרי זה מפיר ברית. מאי טעמא? "עת לעשות לה' הפרו תורתך", היינו, זה שמתאים את התורה אל העתים המשתנות, הוא אומר ששינוי עתים מזיקים שינויים ותיקונים בתורה, הרי הוא מפיר את הברית הנצחית שבין התורה ובין עם ישראל..

3. ספר הכוזרי מאמר ב אות כג אות כד

כג. אמר הכוזרי: אם כן אתה מקצר בחובת תורתך, שאין אתה משים מגמתך המקום הזה ותשימנו בית חייר ומותר, ואתה אומר: "רחם על ציון כי היא בית חיינו", ותאמין כי השכינה שבה אליו, ואלו לא היה לה מעלה אלא התמדת השכינה בה באורך תת"ק שנה היה מן הדין שתכספנה הנפשות היקרות לה ותזכנה בה, כאשר יקרה אותנו במקומות הנביאים והחסידיים, כל שכן היא שהיא שער השמים. וכבר הסכימו כל האומות על זה. הנוצרים אומרים, שהנפשות נקבצות אליה וממנה מעלין אותן אל השמים, והישמעאלים אומרים, כי היא מקום עליית הנביאים אל השמים, ושהיא מקום מעמד יום הדין, והוא לכל מקום כונה וחג. אני רואה, שהשתחיתך וכריעתך נגדה חונף, או מנהג מבלתי כונה, וכבר היו אבותיכם הראשונים בוחרים לדור בה יותר מכל מקומות מולדתם, ובוחרים הגרות בה יותר משהיו אזרחים במקומותם. כל זה עם שלא היתה בעת ההיא נראית השכינה בה, אבל היתה מלאה זמה וע"ז, ועם כל זה לא היתה להם תאוה אלא לעמוד בה, ושלא לצאת ממנה בעתות הרעב אלא במצות האלהים, והיו מבקשים לנשוא עצמותם אליה..... אמר החבר: הובשתני מלך כוזר, והעון הזה הוא אשר מנענו מהשלמת מה שיעדנו בו האלהים בבית שני, כמה שאמר: +זכריה ב' י"ד+ "רני ושמחי בת ציון", כי כבר היה הענין האלהי מזומן לחול כאשר בתחלה אלו היו מסכימים כלם לשוב בנפש חפצה, אבל שבו מקצתם ונשאר רובם וגדוליהם בבבל רוצים בגלות ובעבודה שלא יפרדו ממשכנותיהם ועניניהם, ושמא על זה אמר שלמה: +שיר השירים ה' ב'+ "אני ישנה ולבי ער", כנה הגלות בשינה והלב הער התמדת הנבואה ביניהם. "קול דודי דופק", קריאת האלהים לשוב..... ואין דבורנו: השתחוו להר קדשו, והשתחוו להדום רגליו, והמתחזיר שכינתו לציון וזולת זה, אלא כצפצוף הזרזיר, שאין אנחנו חושבים על מה שנאמר בזה וזולתו, כאשר אמרת מלך כוזר.

4. בראשית פרק יב פסוק א

ויאמר יקוק אל-אבלם לה-לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל-הארץ אשר אראך:

5. בראשית פרק כו-ב-ג

ויבא אליו יקוק ויאמר אל-תבד מצרומה שכן בארץ אשר אמר אליך: גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכה כי-לך ולזרעך אתן את-כל-הארצות האל והקמתי את-השבעה אשר נשבעתי לאברכם אביך:

6. בראשית פרק כח פסוק יג- יד

והנה יקוק נצב עליז ויאמר אני יקוק אלהי אברכם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתגנה ולזרעך: והנה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונגבה בך כל-משפחת האדם ויבזרעך:

7. רש"י בראשית פרק א פסוק א

בראשית - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחילא [את] התורה אלא (שמות יב ב) מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ב[ה] ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קיא ו) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסיטים אתם, ד שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו;

8. במדבר פרק לג פסוקים נ-נג

וידבר יקנוק אל-משה בערבת מואב על-ירדן ורחו לאמר: דבול אל-בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את-הירדן אל-ארץ כנען: והורשתם את-כל-ישיבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל-משכיתם ואת כל-צלמי מסלכתם תאבדו ואת כל-במותם תשמידו: והורשתם את-הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את-הארץ לרשת אתה:

9. רמב"ן במדבר פרק לג פסוק נג

(נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה - על דעתי זו מצות עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'. ואלו יעלה על דעתם ללכת ולכבוש ארץ שנער או ארץ אשור וזולתן ולהתישב שם, יעברו על מצות ה'. ומה שהפליגו רבותינו (כתובות קי ב) במצות הישיבה בארץ ישראל ושאסור לצאת ממנה, וידונו כמורדת האשה שאינה רוצה לעלות עם בעלה לארץ ישראל, וכן האיש, בכאן נצטוונו במצוה הזו, כי הכתוב הזה היא מצות עשה. ויחזיר המצוה הזו במקומות רבים, באו ורשו את הארץ (דברים א ח). אבל רש"י פירש, והורשתם את הארץ, והורשתם אותה מיושביה, אז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה, ומה שפירשנו הוא העיקר:

10. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שכחת העשין

מצוה רביעית שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתינו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם (מסעי לג ורמב"ן שם) והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ. ונכפל כזה העניין במצוה זו במקומות אחרים כאמרו יתב' (דברי' א) באו ורשו את הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ופרט אותה להם במצוה זו כולה בגבוליה ומצריה כמו שאמר ובואו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים וגו'. שלא יניחו ממנה מקום.

11. מגילת אסתר שכחת העשין

מצוה ד. נראה לי כי מה שלא מנאה הרב הוא לפי שמצות ירושת הארץ וישיבתה לא נהגה רק בימי משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מארצם אבל אחר שגלו מעל אדמתם אין מצוה זו נוהגת לדורות עד עת בוא המשיח, כי אדרבא נצטוונו לפי מה שאמרו בסוף כתובות (דף קי"א) שלא נמרוד באומות ללכת לכבוש את הארץ בחזקה והוכיחו מפסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו', ודרשו בו שלא יעלו ישראל בחומה. ומה שאמר הרמב"ן שהחכמים אמרו כי כבוש הארץ היא מלחמת מצוה, זהו כאשר לא נהיה משועבדים לאומות. ומה שאמר עוד שהחכמים הפליגו בשבח דירת הארץ, זה דוקא בזמן שבית המקדש קיים אבל עכשיו אין מצוה לדור בה, וכן פירשו התוס' שם גבי הוא אמר לעלות,

12. רמב"ם הלכות אישות פרק יג הלכה כ

אמר האיש לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה תצא בלא כתובה, אמרה היא לעלות והוא אינו רוצה יוציא ויתן כתובה, והוא הדין לכל מקום מארץ ישראל עם ירושלים, שהכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין משם והכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין משם.

13. רמב"ם הלכות עבדים פרק ח הלכה ט

עבד שאמר לעלות לארץ ישראל כופין את רבו לעלות עמו או ימכור אותו למי שיעלוהו לשם, רצה האדון לצאת לחוצה לארץ אינו יכול להוציא את עבדו עד שירצה, ודין זה בכל זמן אפילו בזמן הזה שהארץ ביד עכו"ם.

14. רמב"ם הלכות שבת פרק ו הלכה יא

הלוקח בית בארץ ישראל מן הגוי מותר לו לומר לגוי לכתוב לו שטר בשבת, שאמירה לגוי בשבת אסורה מדבריהם ומשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו בדבר זה

15. רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה י"ב

גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין על עפרה, וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו. אמרו חכמים כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין, שנאמר ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון, אפילו הלך בה ארבע אמות זוכה לחיי העולם הבא, וכן הקבור בה נתכפר לו, וכאילו המקום שהוא בו מזבח כפרה, שנאמר וכפר אדמתו עמו, ובפורענות הוא אומר על אדמה טמאה תמות, ואינו דומה קולטתו ד מחיים לקולטתו אחר מותו, ואעפ"כ גדולי החכמים היו מוליכים מתייהם לשם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק. לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז, שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים,

16. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנד

אך התירוץ הנכון מ"ש בס' מעיין החכמה סי' ע"ד משום שעיקר תכלית ביהמ"ק לצורך ארון וכפורת כדכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וכבר אמרו [סוכה ה ע"א] מעולם לא ירדה שכנה למטה מעשרה טפחים. ולסבת זה ארון תשעה וכפורת טפח וכתוב ונועדתי לך וגו'. ועוד הביא פסוקים מדברי קבלה המורים שתכלית ביהמ"ק לצורך ארון וכפורת ע"כ אין למנותם לשתי מצוות. ומנה ביהמ"ק שהיא מצוה לעצמה והוא לצורך ארון וכפורת ע"ש דבריו כי נעמו. וזה עצמו נ"ל הטעם בענין ישיבת א"י דמצוות החרם תחרימם היא כדי שאנחנו נשב בארץ שהרי יהושע שלח פרגמטוטין מי שרוצה לפנות יפנה הגרגשי עמד ופנה ולא עשה לו כלום [ירושלמי שביעית טז ע"ב] ע"כ לא נמנה החרם תחרימם וישיבת א"י לשתיים. ומנה רק מצוות החרם תחרימם. והרמב"ן לטעמי' שמנה עשיית ארון וכפורת [הגם שבמנין ששכח הרמב"ם לא מנה. היינו דלא ברירא לי' אולי הוא בכלל משכן] ע"כ מנה גם ישיבת א"י וזה פשוט:

17. ס' ארץ חמדה שער א פרק ה

והנראה בזה, כי מוצאים אנו בתורה חיוב הודאה על הארץ בבהמ"ד (ברכות מח:), וברכה זו ודאי שאינה קשורה עם המזון שאכלו, שהרי גם כשאוכלים המזון מחוץ לארץ חייב לברך, אלא היא ברכה שהנחילנו הארץ. נמצא שנתחייבנו בתור מצוה מן התורה להכיר טובה להשי"ת על הנחלת הארץ. ומכלל הן אתה שומע לאו שאסור להיות כפוי טובה ולזלזל במתנת ה'. ופשוט, שתנאי ראשון בהכרת טובה זו הוא שלא ימאסו בארץ וישמחו בישיבתה. כי הבוחר לו לישיבתו ארצות חוץ לארץ ומעדיפם על ארץ ישראל, הרי הוא מגלה במעשה שהוא מואס בנחלת ה', ואינו מודה ואינו מכיר בסגולותיה המיוחדות אשר עליהן דברה תורה ואשר הפליגו בהם חז"ל. ועל ידי זה הוא עושה הודאתו בפה, שמחוייב בה מה"ת כנ"ל פלסטור, כי אין יתכן לומר שהוא מודה במעלות הארץ ומודה לה' על נחלה זו, והוא מואס בה בפועל

וממאן לשבת בה...בסיכום הדבר, מצוה זו מן התורה כלולה בחיוב ההודאה על הארץ, שממילא מובן שיש לעשות מה שמראה שאכן אנו מעריכים את המתנה הטובה שקבלנו, וממילא הישיבה בארץ היא מצוה מן התורה, אולם לא מכח מצות עשה כפי הרמב"ן, אלא מהיותה כלולה בחיוב ברכת הארץ כנ"ל.

18. בעקבי הצאן עמ' ריב

והיה נראה לומר בדעת הרמב"ם, דהטעם דלא מנה להך מצוה דוירשתם אותה הוא מפני שהיא זהה עם מצות העמדת מלך, אשר כבר מנאה הרמב"ם, דפשוטו נראה דהעמדת "מלך" לאו דוקא הוא, אלא עיקרה של מצוה זו היינו הקמת ממשלת היהודים, ולא נסתפק במה שאנו דרים שמה, ונעזב את הממשלה ביד זולתינו... שאר דיני מלוכה שייכן אף לממשלה דימוקרטיית שאינה תחת שלטון מלך...

19. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קב

ובדבר שאלתך אם יש מצוה עכשיו לדור בא"י כהרמב"ן או כהר' חיים בתוס' כתובות דף ק"י דאינה מצוה בזה"ז. הנה רוב הפוסקים סברי דהוא מצוה. אבל פשוט שאין זה בזה"ז מצוה חיובית שעל הגוף דא"כ היה ממילא נמצא שאסור לדור בחו"ל משום שעובר על עשה כמו מי שילבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית שיש איסור ללבוש כדי שלא יעבור על עשה דציצית, ולא הוזכר איסור אלא על הדר בא"י שאסור לצאת ע"מ לשכון בחו"ל ברמב"ם פ"ה ממלכים ה"ט, וג"כ הא ודאי אינו איסור לאו ואם היה איסור גם לאנשי חו"ל הי"ל לרמב"ם לומר סתם אסור לשכון בחו"ל אא"כ חזק בא"י הרעב משמע דרק ליושבי א"י יש איסור שאסור-חכמים אבל מצד העשה אינה חיובית אלא כשדר שם מקיים מצוה.

20. תוספות מסכת כתובות דף קי עמוד ב

הוא אומר לעלות כו' - אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י כי יש כמה מצות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליהרר בהם ולעמוד עליהם.

21. הפלאה מסכת כתובות דף קי עמוד ב

דכבר כתבתי בחידושי גיטין והבאתי לעיל בריש מכילתין דף ג', דכל אונס אינו טענה אלא כשהעיכוב הוא מחמת האונס אבל אם אינו רוצה לעשות אין טענת אונס [אף במקום] שאם הי' רוצה הי' אונס ע"ש. א"כ ה"נ כיון שאינו עולה משום חן מקומו וארצו ולא מחמת פחד סכנה, עון הוא בידו וכדקאמר לעיל דף ע"ה אמרינן המצפה לראותו, וגם לפמ"ש בשם הר"ת דאין מצוה עכשיו הוא ע"ד שאמרו חז"ל בריש שבת [ד' א] שהתירו לו לרדות קודם שיבא לידי איסור סקילה דמוטב שיעשה איסור קל ולא יעשה איסור חמור, וכן ביפת תואר שהתירה התורה נגד היצה"ר וכן בכמה מקומות, ואעפ"כ מצינו שנענש עליו דהי' לו להתגבר [על] יצרו ולא הי' עושה איסור כלל, ה"נ אף דאין מצוה משום שיבא לידי קלות במצוות באיסור חמור [במצוות] התלויות בארץ, עבירה היא כך נלענ"ד ודו"ק.

22. פתחי תשובה אבן העזר סימן עה ס"ק ו

אמנם הרי"ט בתשו' סי' כ"ח ובחי' לכתובות הוכיח דאיזה תלמיד טועה כתבו על שם התוס' ולא דסמכא היא כלל והדין עמו וכ"כ בעל נתיבת משפט וא"כ כל הזמנים שויים לקיום מצוה זו וכן מבואר מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים שכתבו שכופין האשה שתעלה עמו כפשטא דמתני' א"כ ודאי דלא ס"ל הא דר"ח כהן

23. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנד

יח) מעתה אם ידור אדם בא"י ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחו"ל ועדיין השפעת מזונותיו ע"י השר שמחו"ל. מה זו ישיבת א"י. וזה נ"ל טעם הגדולים שלא נסעו לא"י. הגם שי"ל הלא שלחום להם רק מעות והם קונים ואוכלים פירות א"י. מ"מ מסתבר יותר דבכה"ג נקרא השפעתם מח"ל. והרי יעקב

אבינו כל מה שהי' לו מבית לבן נתן לעשו שאמר אין נכסי ח"ל כדאי לי [עי' רש"י ויגש מ"ו י']. ואף שיקנה בדמים פירות א"י. ואם כה אמר יעקב אף שבלכתו לבית לבן ביקש מהשי"ת ונתן לי לחם לאכול וגו' ופירש באלשיך שבקש שלא יהי' פרנסתו באמצעות השר ובטח נתקבלה תפלתו כדכתיב וארא בחלום וגו' שמלאך הביאן מבית לבן. מ"מ אמר אין נכסי חו"ל כדאי לי שאר בני אדם היושבים בא"י ומתפרנסים ממעות הנשלח להם מחו"ל לא כ"ש שחשיב פרנסתם באמצעות שר חו"ל

24. שו"ת מהר"ם שיק יורה דעה סימן רכו

ומטעם זה נמי אצלך איך תניח מצוה דרבים שאתה עוסק בה לעשות מצוה לימוד התורה ועוד שלדעתך זה הוי כמו אין ספק מוציא מידי וודאי וגדולה חזקה אמרו חכז"ל לכך הי' נ"ל שאין ראוי להניח מקום שזכות רבים תלי' בי' למקום שנראה שיהא יכול לקנות שלימות יותר אמנם הואיל ואין אני יודע תוכן הדברים ממש ואין לדיין בזה אלא מה שענינו רואות מה שיוכל לתקן ומה שיש עוד חששות וכו' לזה אין הדבר מוכרע אצלי בבירור והי' עמך וידריךך בדרך הטוב והישר בעיני ה'

25. הגיונה של תורה ויגש

יש לומר שאחרי שיעקב ראה את ירדתו למצרים כדבר שהוא עושה מרצונו הטוב, היתה סכנה שבניו ישתקעו, חלילה, במצרים לעולמים, כי אם הוא יורד למצרים מרצונו, אין מצרים גלות, כביכול. כי גלות פירושה שאדם נלקח אליה בכוח על ידי אחרים, לא שהוא יורד, אלא שאחרים מורידים אותו, ואם מגלות יכול אדם להגאל. כי בגלות אין אף אחד רוצה להיות וכל מי שנמצא בגלות נושא את עינו לגאולה. ומי שנושא את עינו לגאולה, יכול להגאל. הרי ממקום שאינה גלות, אין אדם נגאל, כי אין הוא רואה צורך בכך. במקום שאיננו גלות, יושב אדם מרצונו ואינו רוצה לצאת משם. ומי שאינו רוצה לצאת, איך הוא יצא?

26. מהר"ל דיסקין משפטים

ורבים מקשים על הא דריב"ז כיון שעונש הרצעה הוא על הגנבה שגנב, היה לו לרצע תיכף בשעה שמכרוהו ב"ד לסימן שגנב ומכרוהו ב"ד להיות עבד. ואפשר לומר שבשעת המכירה, היה די לו בעונש המכירה שמוכרים אותו להשתעבד. אבל אחר שכלו שנות השעבוד והוא אומר אהבתי את אדוני וגו' וניחא לו בשעבוד גופו במה שנותן לו רבו מזונות בעד אשתו ובניו וגלי דעתי' שהעונש שמכרוהו ב"ד להשתעבד אין זה עונש לו אלא הוא מרוצה בכך לכן מענישין אותו ברציעה.

27. סידור בית יעקב סולם בית אל עמ' יג

ידוע שחובת המתפלל לכיין גופו כנגד ירושלים... שלא יספיק זה הרושם והרמז שאנו עושים לזכר ולדוגמא וסימנא בעלמא אלא היכא דלא אפשר, אז תעלה לנו הכונה והמחשבה הטובה ומצטרף למעשה הנמנע מפני האונס והסכנה כי האונס פטור מכל דבר וההכרח לא יגונה. אמנם לא ישובח ולא תועיל הכונה במקום שאין טענת אונס גמור ובשעת ריוח, ולזה צריך כל אדם מישראל לעשות בלבו הסכמה קבועה ותקועה לעלות לדור בא"י... ולהשתוקק להיות זוכה להתפלל שם לפני היכל מלך, אע"פ שחרב, לא זזה שכינה ממנו.. אין איש שם על לב מבקש אהבתה דורש שלומה וטובתה ולא מצפה לראותה, כמדומה לנו בהיותינו בשלום בחו"ל שכבר מצאנו א"י וירושלים אחרת דוגמתה. ע"כ באו עלינו כל הרעות בשבת ישראל בארץ שפניא וארצות אחרות..

28. אזנים לתורה ויקרא יא:יד

ואת הדאה- הוא ראה, האמורה במשנה תורה. ולמה נקרא שמה ראה? שרואה ביותר. תנא עומדת בבבל ורואה נבלה בא"י (חולין סג). כשרון גדול הוא לראות מרחוק, אבל מכיון שהיא משתמשת בו לראות.. "נבלה", ובפרט בארץ הקודש, הרי היא נמנית על עופות הטמאים. רמז לאנשים, הרואים "נבלה"

בא", כשהם בעצמם עומדים ב"בבל", ואינם באים לשבת בא"י לעזור לאלה המשתדלים לתת "נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה" (ישעיה כו) - שאין דעת תורה נוחה מזה.

29. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א

תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על - ידי יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא.

30. רמב"ן ויקרא פרק יח פסוק כה

והנה השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו זרע אוהביו, וזהו שאמר (שמות יט ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וכתוב (ירמיה יא ד) והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים, לא שתהיו אתם אל אלהים אחרים כלל

... והנה בחוצה לארץ, אף על פי שהכל לשם הנכבד, אין טהרה בה שלימה, בעבור המשרתים המושלים עליה והעמים תועים אחרי שריהם לעבוד גם אותם. ולכך יאמר הכתוב (ישעיה נד ה) אלהי כל הארץ יקרא, כי הוא אלהי האלהים המושל על הכל והוא יפקוד בסוף על צבא המרום במרום להסיר ממשלת העליונים ולהרוס מערכת המשרתים, ואחרי כן יפקוד על מלכי האדמה באדמה..... ומן הענין הזה אמרו בספרי (עקב מג), ואבדתם מהרה (דברים יא יז), אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצויינין במצות שכשתחזרו לא יהו עליכם חדשים, משל לאדון שכעס על אשתו ושלחה לבית אביה, אמר לה הוי מתקשטת תכשיטים שכשתחזרי לא יהיו עליך חדשים, וכן אמר ירמיה (לא כ) הציבי לך ציונים, אלו המצות שישראל מצויינין בהם:.... והנה הכתוב שאמר (דברים יא יז) ואבדתם מהרה ושמעתם את דברי אלה וגו', אינו מחייב בגלות אלא בחובת הגוף כתפילין ומזוזות, ופירשו בהן כדי שלא יהו חדשים עלינו כשנחזור לארץ, כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה' ולפיכך אמרו בספרי (ראה פ), וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות (דברים יא לא לב), ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה,

31. דברים פרק כט: ו-ח

וּתְבָאוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֵן מִלֶּה-תְּשֻׁבוּן וְעוֹג מִלֶּה-הַבְּשָׁן לְקִרְאֲתָנוּ לְמַלְחָמָה וְנָקַם וְנִקְחָ אֶת-אֲרָצָם וְנִתְּנָה לְנַחֲלָה לְרֵאשִׁיבֵי וְלִגְדֵי וְלַחֲצֵי שְׁבֵט הַמְּנַשֵּׁי: וְשִׁמְרָתֶם אֶת-דְּבַר הַבְּרִית הַזֹּאת וְעִשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תִּשְׁלְלוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּן:

32. משנה מסכת אבות פרק ה משנה ב-ג

עשרה דורות מנח עד אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עזי שבא אברהם וקבל עליו שכר כולם: עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד ככולם להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו עליו השלום:

33. רוח חיים שם

כאן אמר אברהם אבינו, ולעיל אמר מנח ועד אברהם, ולא אמר אבינו. ירצה בזה על פי מה שכתוב (משלי כ:ז) "מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו". כי כמה מדות שהצדיק טרח ויגע להשיגם, לבניו אחריו המה כטבע מוטבע, ובקצת יגיעו לזה, כמו שנראה בחוש שרבים מעמי הארץ מהיהודים מוסרים את עצמם על קידוש ה'. והוא מוטבע בנו מאבינו אברהם שמסר נפשו לאור כשדים על אמונתו. וכן כל העשרה נסיונות היו להישיר הדרך לפנינו. וכן ההתעוררות לאדם פתאום לילך לארץ הקודש הוא מהנסיין "לך לך". וקבלית כל דעבדין משמיא לטב מנסיין הרעב שלא הרהר אחר מידות השם יתברך..